

V. Seconde Guerre Mondiale / Tweede Wereldoorlog

VICTOR MARQUET

«Contribution à l'histoire de l'Armée Secrète, fascicule
VI, L'Action»

Bruxelles, UFAS/UVGL, 1996, 280 p.¹

Met deze nieuwe publicatie zet kolonel Marquet een streep onder een reeks van zes studies over de geschiedenis van het Geheim Leger, zijn voorlopers en vertakkingen. Deze zes studies, die in totaal meer dan 1.000 bladzijden beslaan, vormen de meest volledige historiek van 's

lands grootste militaire verzetsorganisatie. De auteur noemt ze zelf bescheiden «bijdragen» tot deze geschiedenis, maar het staat wel vast dat er – althans op het vlak van de beschrijving van de gebeurtenissen en van de analyse van structuren – niet veel meer kan aan toegevoegd worden. Deze studies zijn ook uitvoeriger en coherenter dan het boek dat in 1986 verscheen o.l.v. Henri Bernard, waarin de bijdragen van Marquet ook al het meest in het oog sprongen.

In de eerste drie delen behandelt de auteur de belangrijkste voorloper van het Geheim Leger, het Belgisch Legioen². De drie volgende delen bevatten de ontwikkeling van de opvolger van deze organisatie, het Leger van België, en de structuur en actie van het eigenlijke Geheim Leger, dat sinds juni 1944 definitief werd ingeschakeld in de invasieplannen en – acties van het geallieerd opperbevel.

Afgezien van de volledigheid van deze bijdragen bestaat de grote verdienste van de auteur in het aanboren van niet eerder systematisch geëxploiteerde bronnen: het volledige archief van het Geheim Leger (met inbegrip van de individuele dossiers van de leden), het archief van het Centrum voor Historische Documentatie van de Krijgsmacht en van de Tweede Directie van het ministerie van Landsverdediging in Londen. Hij heeft ook een beroep gedaan op de documentatie van het

1 Deze studie, evenals de vijf voorafgaande, zijn niet in de handel verkrijgbaar. Ze kunnen bekomen worden bij de Unie van Verboderingen van het Geheim Leger, Terkamerenboslaan 98, 1050 Brussel.

2 Deze eerste drie delen verschenen in 1991 onder de titel *Aux origines de l'Armée Secrète: la Légion Belge* (Koninklijk Legermuseum, Centrum voor Militaire Geschiedenis, Bijdragen nr.25, 422 p.).

Auditoraat-generaal bij het Militair Gerechtshof, van het Bestuur van Oorlogsgetroffenen en van de *Special Operations Executive* (SOE), de Britse dienst die tijdens de Tweede Wereldoorlog instond voor contacten met het gewapend verzet.

De combinatie van al deze gegevens levert een boeiend geheel op, waarvan het meest originele aspect ongetwijfeld de gedetailleerde behandeling van de relaties tussen het Geheim Leger en de Belgische regering in Londen vormt.

Het dient gezegd dat Marquet geen enkel netelig punt van de geschiedenis van het Geheim Leger en zijn voorlopers uit de weg gaat. Het neteligste aspect, dat eerder aanleiding heeft gegeven tot polemieken en gepassioneerde controverses, is zeker de wens van deze verzetsorganisatie om tijdens en eventueel na de bevrijding deel te nemen aan de «ordehandhaving» – een wens die overigens niet tot het Geheim Leger beperkt bleef. Tot einde 1942 heeft deze intentie de relaties tussen «Londen» en het Belgisch Legioen vertroebeld, in zulke mate dat de afkeer van de leider van het Belgisch Legioen, commandant Charles Claser, voor de regering en de politici in het algemeen, in augustus 1942 aanleiding heeft gegeven tot een breuk tussen SOE en de regering. Merkwaardig is hierbij – en het is jammer dat de auteur dit niet onderstreept – dat de invalshoek van Britten en Belgen bij dit conflict totaal anders was. Voor de Belgische regering, gesteund door de Staatsveiligheid o.l.v. Fernand Lepage, kwam het erop aan te vermijden dat «de militairen» en in de eerste plaats de zeer koningsge-

zinde Claser, een actie zouden ondernemen die er kon toe leiden dat de parlementaire democratie werd beknot of kortweg afgeschaft en dat zij koning Leopold III een quasi-dictatoriale macht zouden in handen spelen. Voor SOE was dit politiek aspect ongeveer te verwaarlozen: wat deze dienst wenste was een vlotte samenwerking met de Belgische «militairen» van de Tweede Directie zonder steeds rekening te moeten houden met de «burgers» van de Staatsveiligheid die overal politieke complotten meenden te ontwaren. Bovendien was de «zaak Claser» de spreekwoordelijke druppel die de emmer deed overlopen. Ook dit komt bij Marquet onvoldoende uit de verf. Toen Claser in juli 1942 in Londen aankwam werd hij «eerst» door SOE ondervraagd; pas daarna kon (of wilde) hij leden van de Belgische regering en van de Staatsveiligheid ontmoeten. Voor de Staatsveiligheid was dit net iets teveel. Sinds 1941 had SOE er een gewoonte van gemaakt Belgen als agenten te recruter en naar België te sturen zonder de regering daarover in te lichten. Lepage had hiertegen lang en vergeefs geprotesteerd. De breuk met SOE heeft ook op dit vlak positieve gevolgen gehad: vanaf einde 1942, toen de relaties met SOE hersteld waren, was de Staatsveiligheid volledig op de hoogte van de opdracht van SOE-agenten die naar België werden gestuurd.

Op een paar andere punten vertonen deze studies van V. Marquet enkele schoonheidsfoutjes. Zo is de bibliografie ver van volledig en is er bij de voetnoten af en toe iets misgelopen. Maar al bij al is dit een merkwaardige studie, zeker als men weet

dat de auteur een oudgediende is van het Belgisch Legioen en het Geheim Leger, en dat hij deze studie als amateur-historicus heeft moeten aanvatten.

Op enkele plaatsen besteedt Marquet enige aandacht aan het sociaal milieu waarin de leden van het Geheim Leger gerecruteerd werden. Moderne historici zullen wellicht vinden dat dit te weinig is gebeurd. Maar het lijkt mij dat deze benadering gemakkelijker en waarschijnlijk relevanter is als ze op lokaal vlak wordt toegepast, zoals dat bijvoorbeeld is gedaan door Marie-Pierre Verhaegen voor het verzet in Merelbeke.

Etienne Verhoeyen